15th INTERNATIONAL MARDIN ARTUKLU SCIENTIFIC RESEARCHES CONFERENCE

October 4-7, 2025 / Mardin, TÜRKİYE

THE PROCEEDINGS BOOK

EDITORS

Prof. Dr. Mehibe ŞAHBAZ

Aslıhan ADA

ISBN:979-8-89695-209-1

https://www.artuklukongresi.org/

15th INTERNATIONAL MARDIN ARTUKLU SCIENTIFIC RESEARCHES CONFERENCE

October 4-7, 2025 / Mardin, Türkiye

EDITORS

Prof. Dr. Mehibe ŞAHBAZ
Aslıhan ADA

Date: 25.10.2025

Liberty Publishing House
Water Street Corridor New York, NY 10038
www.libertyacademicbooks.com
+1 (314) 597-0372

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan

ISBN: 979-8-89695-209-1

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

15th INTERNATIONAL MARDIN ARTUKLU SCIENTIFIC RESEARCHES CONFERENCE

DATE and PLACE

October 4-7, 2025 / Mardin, Türkiye

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE
iksadinstitute.org
iksad.org.tr
iksadyayinevi.com

COORDINATOR

Gönül EDEŞLER
Aslıhan ADA

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 191

NUMBER of REJECTED PAPERS - 25

PARTICIPANTS COUNTRY

Türkiye-87, Albania-1, Algeria-10, Bangladesh-3, China-1, Ethiopia-2, Georgıa-2, Hungary-1, India-21, Iran-2, Lebanon-2, Mexıco-3, Morocco-13, Nigeria-16, TRNC-1, Pakistan-19, Romania-1, Serbia-2, Sultanate of Oman-1, Uzbekistan-1, Vietnam-2

PRESIDENT OF THE CONGRESS

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK

ORGANISING COMMITTEE

Prof. Dr. Osman Bayraktutan-Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Ayten AKCAN - Hitit University
Assoc. Prof. Dr. Tuba ERKAYA KOTAN - Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Aparna SRIVASTAVA - Noidan University
Assoc. Prof. Dr. Yener Lütfü MERT - Üsküdar University
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Emin KALGI - Ardahan University
Assoc. Prof. Dr. Ufuk AYDIN - Atatürk University
Dr. Mustafa Latif EMEK - IKSAD Institute
Dr. Lecturer. Nihat DEMİRKOL - Iğdır University
Dr. Lecturer. Mehtap DEMİR - Adıyaman University
Dr. Lecturer. Filiz AYGÜN ERTÜRK - Bayburt University
Dr. Elvan CAFEROV - Azerbaijan State Pedagogical University
Hüseyin MUNGAN - Zonguldak Bülent Ecevit University

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Dr. Mustafa GÜLEÇ- Ankara University
Dr. Necati DEMİR- Gazi University
Dr. Amanbay MOLDIBAEV- Taraz State Pedagogical University
Dr. Günseli GÜMÜŞEL- Atılım University
Dr. Sadiye KAYAARSLAN- Kırıkkale University
Dr. ELNUR KELBİZADE- Baku Avrasya University
Dr. İlkgül KAYA- Bozok University
Dr. Bayram BOLAT- Ömer Halisdemir University
Dr. Bahtiyar MEHMETOĞLU- Tokat University
Dr. Barış AYTEKİN- Kırklareli University
Dr. Caner KARAVİT- Mimar Sinan University
Dr. Cihangir HASANHANOĞLU- Başkent University
Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA- Rasulbekov Kyrgyz University of Economics
Dr. Dzhakipbek A. ALTAEV- Al – Farabi Kazakh National University
Dr. F.Gül KOÇSOY- Fırat University
Dr. Ömer Erdimez- Adıyaman University
Dr. Mehmet Emin KALGI- Ardahan University
Dr. Ökkeş KESİCİ- Gaziantep University
Dr. Tuba ERKAYA KOTAN- Atatürk University
Dr. Gulmira ABDİRASULOVA- Kazak State Pedagogical University for Girls
Dr. İskender ASKEROV- Giresun University
Dr. Mahabbat OSPANBAEVA- Taraz State Pedagogical University
Dr. Malik YILMAZ- Atatürk University
Dr. Mavlyanov ABDİGAPPAR- Kırgızistan Elaralık University
Dr. Maira ESİMBOLOVA- Kazakistan Narkhoz University
Dr. Nuran AKŞİT AŞIK- Balıkesir University

Dr. N.N. KERMANOVA- Kazak State Pedagogical University for Girls
Dr. Osman Kubilay GÜL- Cumhuriyet University
Dr. Özlem GÜZEL- Akdeniz University
Dr. Sarash KONYRBAEVA- Kazak State Pedagogical University for Girls
Dr. Sibel BAYRAM- Düzce University
Dr. Pınar GÜL- Atatürk University
Dr. Rıdvan Koçyiğit- Atatürk University
Dr. Tamilla Aliyeva- Dokuz Eylül University
Dr. Sedat EROL- Adıyaman University
Dr. Mehtap DEMİR- Adıyaman University
Dr. Sevcan YILDIZ- Akdeniz University
Dr. Ümran TÜRKYILMAZ- Gazi University
Dr. Zeynep KARAÇOR- Selçuk University
Dr. Haydar BALCI- Van Yüzüncü Yıl University
Dr. Murat KARA- Van Yüzüncü Yıl University
Dr. Gamze ÇAKMAK- Van Yüzüncü Yıl University
Dr. Ali Korkut ULUDAĞ- Atatürk University
Dr. Gülin Feryal CAN- Başkent University
Dr. Berna KAVAZ KINDIĞILI- Atatürk University
Dr. Ceren YEGEN- Mersin University
Dr. Muhsin SARIKAYA- Atatürk University
Dr. Volkan KILIÇ- Mustafa Kemal University
Dr. Ahmet AKKÖSE- Atatürk University
Dr. Elif ŞENKUYTU- Atatürk University
Dr. Sinan ÖZYURT- Gaziantep Islamic University of Science and Technology
Dr. Osman BAYRAKTUTAN- Atatürk University
Dr. Ayten AKCAN- Hitit University
Dr. Filiz AYGÜN ERTÜRK- Bayburt University

04.10.2025 / ONLINE / SESSION-1 / HALL-5

Ankara Local Time: **10:00-12:00**

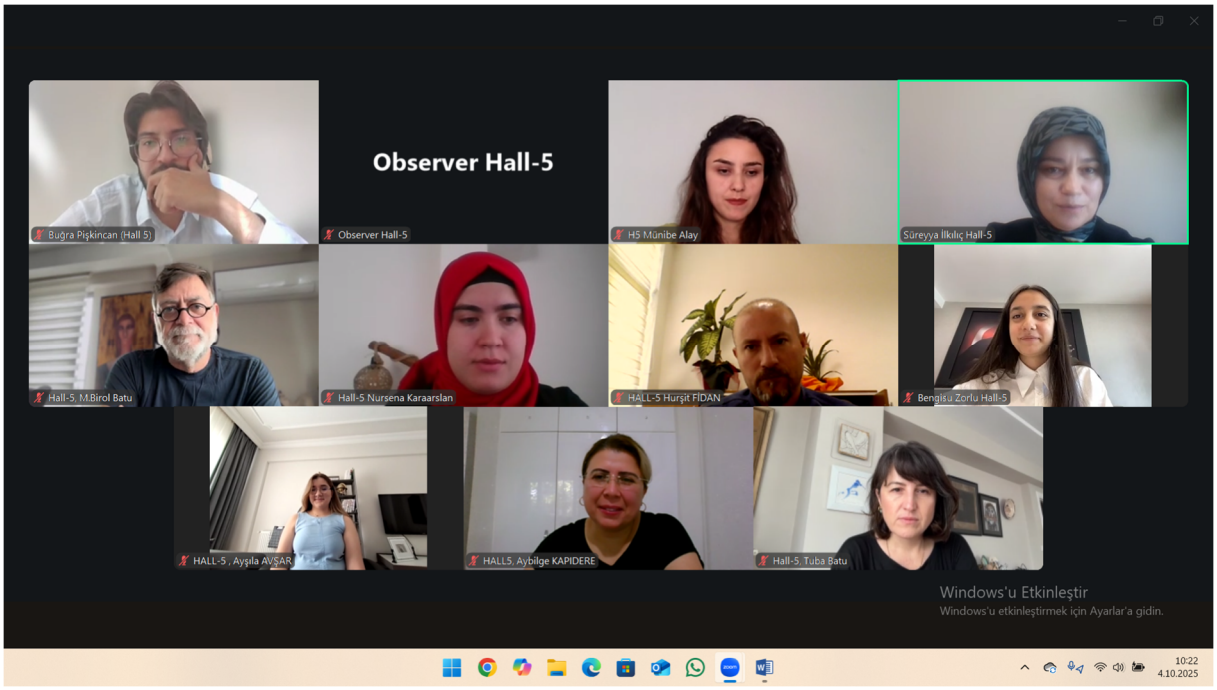
Zoom Meeting ID: 858 1117 0419 / Zoom Passcode: 040506

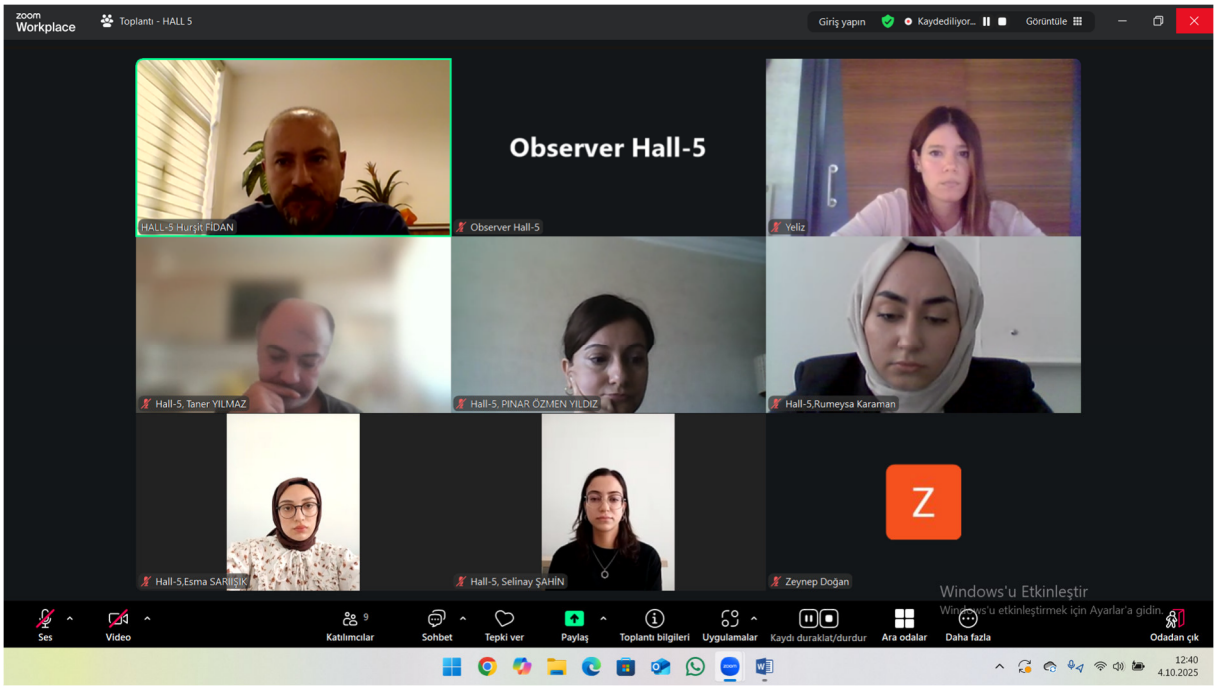
HEAD OF SESSION: Süreyya İLKILIÇ

Authors	Affiliation	Presentation Title
Süreyya İLKILIÇ	*Türk-Alman University*	ECHOES OF CASSANDRA: MYTH, MODERN LITERATURE AND EARLY WARNINGS
Buğra PİŞKİNCAN	*Hacettepe University*	EXPERIMENTS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CLASSICAL TURKISH LITERATURE: AN ANALYSIS OF FUZÛLÎ'S LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVİ
Aybilge KAPIDERE Ayşıla AVŞAR	*Malatya Mehmet Ali Aydınlar Science High School*	THE POWER OF LANGUAGE IN KUTADGU BİLİG
Aybilge KAPIDERE Bengisu ZORLU	*Malatya Mehmet Ali Aydınlar Science High School*	THE IDEAL HUMAN AND CORRECT MANAGEMENT UNDERSTANDING IN THE LIGHT OF KUTADGU BILIG
Tuba BATU Nursena KARAARSLAN	*Çanakkale Onsekiz Mart University*	THE NURSE IMAGE AS A REPRESENTATION OF WOMEN IN ART
Tuba BATU M. Birol BATU	*Çanakkale Onsekiz Mart University*	CONSTRUCTING URBAN MEMORY AND A CULTURAL ROUTE THROUGH CERAMICS: A CASE STUDY IN THE CITY CENTER OF ÇANAKKALE
Münibe ALAY	*Batman University*	THE GENDER OF ART: WOMEN ARTISTS' STRUGGLE FOR REPRESENTATION

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

PHOTO GALLERY

Zimonjić Marijana Slobodan Popović	HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN AVIATION INCLUDING INTERNAL CONTROL	72-75
Ümmühan KAYI Hüseyin MERTOL Nisa Gökden KAYA	THE FILM "PERSEPOLIS" AS A GLANCE AT THE GEOGRAPHY OF INEQUALITY	76-86
Ümmühan KAYI Hüseyin MERTOL Nisa Gökden KAYA	INTERPRETATION OF THE MOVIE “THE KITE RUNNER” AS A GEOGRAPHICAL READING	87-98
Hacer Esra DURSUN Figen KASAPOĞLU	THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL EATING AND SPIRITUAL WELL-BEING	99-100
Hatice CANLI Mehmet HABERLİ	EVALUATION OF THE INTEGRATION PROCESS OF SYRIAN MUSLIM IMMIGRANTS IN TURKEY THROUGH THE RELIGIOUS FACTOR	101-109
Kenan BAŞ Hüseyin DOĞAN	SOCIAL STUDIES TEACHERS' PERCEPTIONS AND EXPERIENCES OF STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS AND BEHAVIOR DISORDERS: A PHENOMENOLOGICAL STUDY	110-117
Selver KILIÇ ERDEM Birol ALVER	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE FLEXIBILITY, WORK-LIFE BALANCE AND OCCUPATIONAL BURNOUT OF HEALTH WORKERS	118-141
Süreyya İLKILIÇ	ECHOES OF CASSANDRA: MYTH, MODERN LITERATURE AND EARLY WARNINGS	142-150
Buğra PİŞKİNCAN	EXPERIMENTS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CLASSICAL TURKISH LITERATURE: AN ANALYSIS OF FUZÛLÎ'S LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVİ	151-152
Aybilge KAPIDERE Ayşıla AVŞAR	THE POWER OF LANGUAGE IN KUTADGU BİLİG	153-161
Aybilge KAPIDERE Bengisu ZORLU	THE IDEAL HUMAN AND CORRECT MANAGEMENT UNDERSTANDING IN THE LIGHT OF KUTADGU BILIG	162-170
Tuba BATU Nursena KARAARSLAN	THE NURSE IMAGE AS A REPRESENTATION OF WOMEN IN ART	171-186
Tuba BATU M. Birol BATU	CONSTRUCTING URBAN MEMORY AND A CULTURAL ROUTE THROUGH CERAMICS: A CASE STUDY IN THE CITY CENTER OF ÇANAKKALE	187-199

SANATTA BİR KADIN TEMSİLİ OLARAK HEMŞİRE İMGESİ

Doçent Tuba BATU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-0951-6620

Nursena KARAARSLAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
ORCID: 0009-0003-9333-7162

ÖZET

Hemşirelik, tarih boyunca hastalık ve bakım gereksinimlerinin karşılanmasında özellikle kadınlarla özdeşleşmiş, sevgi, şefkat ve merhamet gibi geleneksel kadınlık nitelikleriyle ilişkilendirilmiş bir meslek olarak şekillenmiştir. Bu nedenle toplumda hâlâ çoğu zaman yalnızca doktorun yardımcısı olarak algılanmakta; mesleğin bilimsel, etik ve sanatsal boyutları yeterince takdir edilmemektedir. Benzer biçimde, sanat tarihinde de kadın figürü tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar farklı anlam katmanlarıyla temsil edilmiştir. Ana Tanrıça'dan ideal güzelliğe, günahkârlıktan direnen bir özneye dönüşen kadın imgesi içinde hemşire figürü de yer almış; kadın temsiline bağlı olarak sanat eserlerinde zamanla değişen biçimlerde yorumlanmıştır.

Bu çalışma, hemşire imgelerinin sanatta nasıl temsil edildiğini beş temel başlık altında incelemektedir. Birinci başlık olan savaş dönemi temsili, Florence Nightingale ve savaş hemşirelerinin kahramanlık anlatılarına odaklanmakta; özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında hemşirelerin sanat eserlerinde yardımseverliğin ve özverinin sembolü olarak resmedildiğini göstermektedir. İkinci başlık olan kadının şefkat ve bakım rolü temsili, hemşirelerin hasta başında ya da ameliyat sonrası süreçlerde empati, ilgi ve şefkatle ilişkilendirilerek betimlendiğini ortaya koyar. Üçüncü başlık olan savaş ve kriz dönemlerinde hemşirelerin savaştaki temsili, savaş anından ziyade daha çok kriz zamanlarına odaklanarak hemşirelerin sanattaki temsilini ifade etmektedir. Dördüncü başlık olan hemşirelik ve feminizm ile toplumsal cinsiyet eleştirisi, feminist sanatçıların hemşire imgesini ataerkil toplumsal cinsiyet kalıplarını sorgulamak amacıyla nasıl kullandıklarını ve bu imgeyi eleştirel bir biçimde yeniden ürettiklerini ele alır. Beşinci ve son başlık olan modern hemşirelik imgesi ve günümüz sanatındaki yeri ile, teknolojiyle iç içe geçmiş, eğitimli ve uzmanlaşmış hemşirelerin çağdaş sanat eserlerinde güçlü, bağımsız ve profesyonel figürler olarak temsil edilmesine odaklanılmaktadır. Bu çalışma mevcut temsillerin özgün sanat eserleri üzerinden analizleri yapılmakta ve sanatın toplumsal bilinç, kadın temsili ve mesleki imge üretimi üzerindeki etkisi ortaya konmaktadır. Görsel sanatların toplumsal olaylara verdiği tepki ve yansıttığı değerler sayesinde hemşirelik, sadece bir sağlık mesleği olarak değil, aynı zamanda sanatta güçlü bir kadın temsili olarak da ele alınmıştır. Kadın kimliğinin bir temsili olarak hemşire figürü, toplumsal değişimlere paralel biçimde farklı anlamlar kazanmış, sanat eserlerinde yer bulmuş ve bazen kahramanlık, bazen merhamet, bazen de ataerkil kalıplara karşı bir direniş simgesi olmuştur. Bu bağlamda hemşire imgesi, sanat aracılığıyla kadınların görünürlüğünü artıran ve onların tarihsel rollerini yeniden yorumlamamıza imkân tanıyan güçlü bir anlatı aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Kadın, Hemşirelik, Disiplinlerarası Sanat.

THE NURSE IMAGE AS A REPRESENTATION OF WOMEN IN ART

ABSTRACT

Throughout history, nursing has been shaped as a profession closely associated with women, emerging from the need to care for the sick and injured. It has traditionally been linked to traits such as compassion, empathy, and tenderness—qualities often attributed to femininity. As a result, nursing is still often perceived by society as merely a supportive role to physicians, and its scientific, ethical, and artistic dimensions remain largely underappreciated. Similarly, in art history, the female figure has been represented through shifting symbolic layers, from the prehistoric Mother Goddess to the idealized beauty of the Renaissance, from the sinful and weak woman of the Middle Ages to the resisting and emancipated subject of the modern era. Within this evolving portrayal of womanhood, the figure of the nurse has appeared as a sub-representation, reflecting societal perspectives on gender and care.

This study examines how nurse imagery has been represented in art through five key thematic categories. The first category, wartime representation, focuses on the heroism of Florence Nightingale and wartime nurses, especially during World War I and II, where nurses are depicted as symbols of sacrifice and benevolence. The second, representation of women's care and compassion roles, highlights portrayals of nurses at the bedside, often emphasizing emotional care and empathy. The third, "Representation of Nurses in Times of War and Crisis," focuses on the artistic representation of nurses, focusing more on times of crisis rather than war itself. The fourth, "Nursing, Feminism, and Gender Critique," examines how feminist artists use the image of the nurse to challenge patriarchal gender stereotypes and critically reproduce this image. The fifth and final topic, "The Modern Nursing Image and Its Place in Contemporary Art," focuses on the representation of educated and specialized nurses, intertwined with technology, as strong, independent, and professional figures in contemporary artworks.

Through analyses of selected artworks, this study reveals how visual art engages with social consciousness, gender representation, and professional identity formation. It demonstrates that nursing, beyond being a healthcare profession, serves as a powerful symbol of female representation in art. In conclusion, the image of the nurse has evolved throughout history in parallel with shifting social values, serving at times as a symbol of heroism, compassion, or feminist resistance. As a narrative tool, the nurse figure has contributed to making women's roles more visible and to reinterpreting their historical significance through the lens of art.

Keywords: Art, Woman, Nursing, Interdiciplinary Art.

GİRİŞ

Kökeninin insanlığın varoluşuna dayandığı, insanların hastalandıklarında ya da yaralandıklarında birisinin yardımına ve desteğine gereksinim duyduğu, temelinde insanlara yardım etmek ve yarar sağlamak, zarar vermemek olan hemşirelik mesleği, insanların bu ihtiyaçlarından doğmuştur. Erkekler hanedeki iş bölümünde fiziksel özelliklerinden dolayı dışarıda çalışırken kadına da evde kalmak, ev işleri ve evdeki hastanın bakımı düşmüştür (Taylan, 2009:8). Bu sebeple hasta bakımı konusunda kadının rolü ve önemi büyüktür. Çünkü kadınlarda bulunan sevgi, şefkat ve merhamet aynı zamanda hemşirelerde de bulunmalıdır. Bu da onu kadınlık özellikleriyle özdeşleştirmektedir. Özetle hemşirelik aslında bir yardım etme sanatıdır. Hemşireliğin temelinde de bu sanat vardır.

Hemşirelik, bakım verme ve hasta bakıcılık olarak algılanmıştır. Böyle algılanmasının sebebi geçmiş çağlardan itibaren bakım verme işinin kadınlara ait bir görev olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır.

Böylece bakım ve hasta bakımı işi kadınlık rolü olmuş ve hemşirelik mesleği cinsiyet ayrımına uğrayarak kadınlara ait bir meslek olarak düşünülmüştür (Turan vd., 2011). Her ne kadar hemşirelik bir kadın mesleği olsa da günümüzde erkek hemşireler de vardır. Erkek hemşirelere hemşir denilirken artık bu ayrım da ortadan kalkarak hemşirenin erkek olanına da hemşire denilmektedir.

Türkiye'de hemşireler tarafından dahi her ne kadar tanınmasa da hemşirelik mesleğinin gelişmesinde öncü olan isim Safiye Hüseyin Elbi'dir. Safiye Hüseyin Elbi Florence Nightingale'den etkilenerek bu alana yönelmiştir. Fakat günümüzde Safiye Hüseyin Elbi yeterince tanınmamakta ve hemşirelik mesleği deyince akla ilk gelen isim Florence Nightingale olmaktadır (Gören ve Yalım, 2016).

Sanat tarihi boyunca Hz. Adem ile Hz. Havva'dan başlayarak kadın seyirlik bir nesne olarak görülmüş ve bu şekilde resmedilmiştir. Resme konu olan ise kadın vücudu olmuştur. Sanatçılar kadın vücudunu çeşitli yorumlarla resmetmişlerdir. Örneğin ilk çağlarda kadın imgesi Ana Tanrıça olarak resmedilmiş, doğurganlığı ve bereketi sembolize etmiştir (Kaya Karaduman, 2023:1874). Kadın vücudunun ve kadın imgesinin resmedilmesiyle başlayan bu süreç ilerleyen zamanlarda hemşirelik mesleğini yerine getiren hemşirelerin de sanatta bir kadın temsili olarak hemşire imgesiyle resmedilmesine sebep olmuştur. Çağın ilerlemesiyle beraber hemşire imgesinin temsili değişmiştir. Örneğin şefkat ve bakım rolleriyle, savaş zamanlarında yaralı askerlere bakım vermeleriyle, feminizmle ve modern sanatta hemşirelik imgesiyle temsil şekli sürekli değişmiştir. Yani sanatta hemşirelik imgesinin zamanın gerekliliklerine ayak uyduran bir yönü vardır.

1.HEMŞİRELİĞİN TANIMI: TARİHSEL VE KAVRAMSAL BİR BAKIŞ

Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını korumayı amaçlayan bir disiplin olarak tanımlanabilir. Sağlığı korumakla beraber yükseltme, geliştirme ve hastalık durumunda iyileştirme amacına yönelik olduğunu da ifade eder. Sağlık hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden sorumlu olan kişilerin eğitimi ile bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplinidir (Kalabalık, 2011). Aynı zaman da sanat ve estetik yönü de vardır.

Hemşirelik mesleği, insan sağlığının geliştirilmesine yönelik olan bir disiplindir. Hemşire, bireyin bütünsel yapısını ele alırken fizyolojik ve psikolojik yönlerine de dikkat etmektedir. Söz konusu olan kişinin ailesini, topluluğunu ve aidiyet duyduğu toplumu dikkate alarak sosyal ilişkilerini incelemektedir (Birol, 2004). Yani aslında çok yönlü ve çok fonksiyonlu bir meslektir. Hemşirelik mesleğinin amacı ve hemşirenin varoluş nedeni, bireylerin karşılaştığı sağlık sorunlarıyla ilgilenmek ve bu sorunlarda bireylere yardımcı olmaktır. Bireyler ihtiyaç duyacakları sağlık sorunlarını çözmek için hemşirelerin desteğine gereksinim duyar (Velioğlu, 1994). Hemşirelik bu yönüyle yardım etme sanatı olarak da tanımlanabilir.

Hemşirelik, sağlık alanındaki gelişmelerle birlikte yaklaşık bir asırlık geçmişe sahip olup "bakım verme sanatı" olarak ifade edilmiş ve çoğunlukla kadınlara atfedilen bir meslek olarak görülmüştür. Bu tanım, bakım verme olgusunun kadın işi olarak algılanmasıyla meslek ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır. Kadınların gelenekselleşmiş bir görevi olarak algılanan bakım verme fonksiyonu nedeniyle hemşirelik, bir kadın mesleği olarak algılanmış ve cinsiyet ayrımcılığının yapıldığı mesleklerden biri olmuştur (Sankır, 2010).

Hemşirelik mesleğinin tarihsel sürecine bakıldığında, "hemşire" sözcüğünün ilk kez 1910'lu yıllarda kullanılmaya başlandığı görülmektedir. 1900'lü yıllarda Hamidiye Etfal Hastanesi ve Gülhane Seririyat Mektebi'ne Almanya'dan gelen "şvester"ler için, kız kardeş veya rahibe karşılığı yerine "hemşire" ifadesi tercih edilmiştir (Altıntaş,1998).

Düşkünlere, hastalara ve yaralılara yardım etmekle başlayan hemşirelik mesleğinde aslında hemşireler hep erkek olmuştur. Orta Çağ'da askerlerin ve şövalyelerin sağlıklarıyla erkek hemşireler ilgilenmiştir. Hasta bakım hizmetleri "dekon" isimli erkeklerle beraber "dekones" isimli kadınlarla sağlanmıştır. Amerikan İç Savaşı'ndan (1861) sonra kadınlar tıp ve sağlık konularıyla daha çok meşgul olmuşlardır. 1941 senesinde Amerikan ordusunda sadece kadınlardan oluşan Hemşire Birliklerinin kurulmasıyla beraber bu meslek kadınların egemen olduğu bir meslek olmuştur. Avrupa ise bu dönüşümü Birinci Dünya Savaşı ile beraber yaşamıştır. Florence Nightingale (1820-1910) hemşirelerin ve hemşirelik mesleğinin en önemli sembolü olurken hemşirelik kadın mesleği olarak görülmüştür (Kahraman, Tunçdemir ve Özcan, 2016). Hemşirelik de kadınlar için en uygun meslek olarak ilk akla gelen mesleklerden olmuştur.

Hemşirelik mesleğinin ülkemizdeki temelleri ise 1854 Kırım Savaşı esnasında Florence Nightingale sayesinde ve onun liderliğinde Selimiye Kışlası'nda İngiliz askerlerine hizmet etmiş olan hemşireler vasıtasıyla atılmıştır (Karayaman, 2008). Ülkemizde hemşireliğin modernleşmesine ve gelişmesine büyük katkılar sunan diğer bir isim ise Safiye Hüseyin Elbi'dir. I. Dünya Savaşı ile Balkan Savaşı'nda kendi isteğiyle gönüllü olarak hemşirelik yapmış ve savaş sonrasında öğretmenliğini ve yöneticiliğini yapmış olduğu Kızılay Hemşire Okulu'nda çalışmıştır. Hemşirelik mesleğine tüm bu katkıları sebebiyle Türkiye'de modern hemşireliğin kurucusu olarak anılmış ve ilk Türk hemşire unvanını almıştır (Gören & Yalım, 2016). Ne yazık ki Florence Nightingale kadar bilinmemekte ve değer görmemektedir.

Hemşire figürünün pullarda da yer almış olması oldukça ilginçtir. Osmanlı'nın son zamanları ile Cumhuriyet'in ilk zamanları arasında basılan pullar kendi ulusal kimliklerini yansıtmaları sebebiyle görünüş olarak da büyük farklılık göstermektedir (Yazıcı, 2014). 1912 yılında Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Şefkat Pulları 1. Seride basılan ilk pul, üzerinde hemşire figürü olan ilk pul olma özelliğine sahiptir (Özdil vd., 2022). Pullarda kullanılan hemşire figürleri toplumun kadına bakış açısının değişmesine katkıda bulunurken aynı zamanda hemşirelik mesleğinin tanıtımına da katkı sağlamıştır.

1924 yılında basılan K23 nolu pul, üzerinde "Türkiye" yazan ilk puldur. O zamanlar ülkede bozuk para konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Bu sebeple bu pul bozuk para olarak da kullanılmıştır (Damalı, 2003). Bu pulun üzerinde Türkiye yazısıyla beraber hemşire figürü de bulunmaktadır. Bu sebeple hemşire para gibi değerli bir aracın üzerinde yerini almıştır (Özdil vd., 2022).

Geçmişten günümüze toplumun gözünde hemşire, çoğunlukla doktorun yardımcısı ya da sağ kolu olarak algılanmıştır (Emiroğlu, 2000). Oysa hemşireliğin görev ve sorumlulukları, ekonomik ve sosyal boyutları ile eğitim süreci toplum tarafından hâlâ yeterince bilinmemektedir (Sümbüloğlu vd., 1987). Halk arasında hemşireler genellikle yalnızca kan alan, iğne yapan ya da tansiyon ölçen kişiler olarak görülmekte, çoğu kişi onların üniversite düzeyinde eğitim aldığının farkında olmamaktadır. Bu yanlış algı nedeniyle hemşirelik mesleği ülkemizde istenilen konuma ulaşamamış ve toplum nezdinde hak ettiği değeri görememiştir (Eşer vd., 2017). Hemşirelik; bireylerin bakımını sağlamak, hastaların iyileşme süreçlerini desteklemek ve toplum sağlığını geliştirmek amacıyla örgütlenmiş bir meslek olarak tanımlanır. Bu yaklaşım, mesleğin tarihsel gelişim sürecinde geçirdiği değişimlerle birlikte artan sorumluluklarını da ortaya koymaktadır. Florence Nightingale'in öncülüğüyle modern kimliğine kavuşan hemşirelik, yalnızca hasta bakımını üstlenmekle kalmamış; sağlık eğitimi, bilimsel araştırma ve yönetsel liderlik gibi boyutlarıyla da kapsamlı bir meslek niteliği kazanmıştır.

Amerikan Hemşireler Derneği'ne (ANA) göre hemşirelik, "*bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını korumak, iyileştirmek ve optimal sağlığı desteklemek için bilimsel bilgi ve insani değerler temelinde sürdürülen bir uygulama*" olarak tanımlanır (ANA, 2015). Bu tanım, hemşirelik uygulamalarının bilimsel dayanaklara dayandığını ve bakım sürecinde insani değerlerin önemini vurgular. Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN), hemşireliği, "her yaş grubundaki bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların sağlıklarını geliştirmek, korumak ve hastalıkları önlemek için bağımsız ya da ekip içinde çalışan bir sağlık profesyoneli" olarak tanımlar (ICN, 2021). ICN'nin tanımı, hemşirelerin yalnızca hasta bireylerle değil, tüm toplumla ilgilendiğini ve onların sağlık ihtiyaçlarına yanıt verdiğini ortaya koyar.

Tarihsel olarak bakıldığında, hemşirelik mesleği şefkat ve bakım rollerine dayandırılmıştır. Ancak günümüzde bu meslek, teknolojinin entegrasyonu, multidisipliner iş birliği ve hastalık yönetiminde kritik karar alma süreçlerini içeren profesyonel bir uygulama alanına dönüşmüştür. Örneğin, Watson'ın İnsani Bakım Kuramı, hemşireliği yalnızca fiziksel ihtiyaçları karşılamak değil, aynı zamanda duygusal ve ruhsal desteği de içeren bir meslek olarak tanımlar (Watson, 2008).

Sonuç olarak, hemşirelik mesleği, sağlık sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sağlık hizmetleri sunumunda merkezi bir role sahiptir. Hemşirelik tanımlarında yer alan insani değerler, mesleğin sadece bilimsel değil, aynı zamanda etik bir disiplin olduğunu da gösterir.

2. SANATTA HEMŞİRE İMGESİNİN ELE ALINIŞI

Sanatta hemşire imgesi, şefkat, bakım ve fedakârlık gibi kavramları simgeleyen güçlü bir temsildir. Özellikle savaş dönemlerinde ve salgın hastalıkların yoğun olduğu zamanlarda, hemşireler, sanat eserlerinde toplumsal kahramanlar olarak betimlenmiştir. Bu betimlemeler, hemşirelik mesleğinin toplumsal algısını etkileyen bir arka plan sunar. (Resim 1)

Günümüzde hemşire imgesi özellikle COVID-19 pandemisi sırasında yeniden gün yüzüne çıkmıştır. Modern sanatın en önemli isimlerinden biri olan Banksy'nin pandemi döneminde yaptığı çalışmalar sanat dünyasında en çok konuşulan sanatçı olmasına neden olmuştur. Banksy'nin sağlık çalışanlarına olan teşekkürünü ifade ettiği *Game Changer* adlı eseri, bu dönemde hemşireleri süper kahraman olarak betimleyen dikkat çekici bir örnektir (Özdemir, 2023).

Sanat, insan bilincinin yapı, sınır, gelişim gibi temel özelliklerine doğrudan etki eden bir faktördür. Yansıtıldığı gibi, insanın fiziksel ve sosyal çevresini anlamasına ve kendisini tanımasına yardımcı olan, yaratıcılığa dayalı, insan için hayati önem taşıyan ve özgür koşullarda gerçekleştirilen bir etkileşim ve iletişim aracıdır (Akkaya, 2014).

Resim-1. Norman Rockwell, Kızılhaç Hemşiresinin Portresi (Portrait of a Red Cross Nurse) https://www.mutualart.com/Artwork/Portrait-of-a-Red-Cross-Nurse--circa-191/18BD689FE6ABD0ABF539D305A78345F0 (URL-1).

İmge, gerçeği birebir yansıtmayan; onu yaklaşık, hatta kimi zaman yanıltıcı biçimde sunan bir temsildir. Gerçek yeniden üretilmez ve genellikle onunla doğrudan çelişmez; fakat semboller aracılığıyla yüklenen anlamlar bir tür yanılsama oluşturmaktadır (Yazıcı 1997). Bu durum, sanatçının ele aldığı konuyu şekillendirme biçimine de yansır. Bu bağlamda kadın figürü, sanat tarihinde uzun zamandır önemli bir tema olarak öne çıkmaktadır. Geçmişten günümüze aktarılan bir miras niteliği taşıyan bu figür, eserlerin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edilmiştir. Sanatçılar, kadın imgesini dönemlere göre farklı biçimlerde ve sembolik anlamlarla betimlemiş; bu imge tarih öncesinden bugüne sürekli değişime uğrayarak yeni kimlikler kazanmıştır (Görgülü, 2017). Hayat sürdükçe bu dönüşüm de devam edecektir.

Sanat eserlerinde, kadın tasvirlerinin ve imgesinin insanlık tarihinin başlangıcından beri değiştiği gözlemlenmektedir. Yapıldıkları dönemin inanç, kültür ve düşünce izlerini taşıyan önemli tarihi belgelerdir. Kadının sanat eserlerinde ilk defa resmedilmesi Paleolitik dönemde gerçekleşmiştir. Mağara resimlerinde kadın imgeleri, resimde iki boyutlu olurken heykelciklerde üç boyutlu olarak tasvir edilmiştir (Yazgın, 2019). Antik Mısır'daki eserlerde bulunan kadın imgeleri bağlamında, Mısırlıların kadını kutsal bir varlık olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu görüşe göre kadın ve erkek yan yana resmedildiği için toplumun kadına verdiği değer ile eşitliği temsil ettiği düşünülmektedir (Babila, 2016). Roma ve Orta Çağ'da kadınlar, ahlaki bakımdan zayıf, fiziksel olarak güçsüz, günahkâr ve bir erkeğin korumasına ihtiyaç duyan varlıklar olarak görülmüştür (Keleş, 2015). Rönesans döneminde ise kadın imgesi Venüs ile özdeşleştirilmiş; ideal güzellik ve çıplaklık üzerinden temsil edilerek bir cazibe unsuru olarak betimlenmiştir. Ancak Rönesans sonrasında kadınların ifade alanındaki serbestleşmesi oldukça sınırlı kalmıştır. Sanatta kadın imgesi, Rokoko ve Barok dönemlerinde, kilisenin baskısı altında dini veya mitolojik bir şekilde resim sanatının konusu haline gelmiştir (Derin Işıkören, 2016). Fransız Devrimi ile kadın imgesinde düşünce, eşitlik ve özgürlük gibi unsurlar ön plana çıkmıştır. Modern Dönemde ise, kadın hareketleri, kitlesel hak arayışlarıyla beraber kadının güçlenmesine sebep olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği konularında önemli başarılar elde edilmiştir. Feminist düşüncenin, kadının sanatın odak noktası haline gelmesine neden olan bir etkisi vardır (Satır, 2012).

Hemşirelik yalnızca bakım ve teknik uygulamalardan ibaret değil, aynı zamanda bilimsel temele dayalı, kuramsal yönü olan ve sanat boyutunu da içinde barındıran bir meslektir.

Kökleri sevgi ve şefkate dayalı hasta bakımı anlayışına uzanır (Ergül ve Bayık, 2004). Günümüzde bilimsel yönü ön planda olsa da Florence Nightingale'in hemşireliği "güzel sanatların en güzeli" olarak nitelendirmesinden bu yana mesleğin sanatsal ve estetik boyutu da önemsenmektedir (Jenner, 1997). Hemşirelik, bir sanat olarak kabul edilmekle birlikte, aynı zamanda sanat eserlerine de konu olmuş; birçok yabancı ressam hemşireleri tablolarında betimlemiştir.

Hemşire imgelerinin sınıflandırılması:

1. Savaş dönemi temsili
2. Kadının şevkat ve bakım rolü temsili
3. Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
4. Hemşirelik ve Feminizm
5. Modern hemşirelik imgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri

Bu bağlamda 28 eser beş başlık altında tabloya dökülmüştür. (Resim.2)

No	Eser Adı	Sanatçı İsim	Yılı	Hemşire imgelerinin sınıflandırılması
1	Nurse Brown Hemşire Brown	Irene Welburn	X	Hemşirelik ve Feminizm
2	St Mary's First Aid Post by Candlelight St Mary's İlk Yardım Yazısı Mum Işığında	Anna Katrina Zinkeisen	1941	Savaş Dönemi Temsili
3	Nurse in Red Kırmızılı Hemşire	Keith Holmes	1991–1993	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
4	A Nurse Monitoring a Patient after an Operation and Taking Notes Ameliyat Sonrası Hastayı İzleyen ve Not Alan Bir Hemşire	Virginia Powell	1995 (?)	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
5	The Good Samaritan Attending to the Wounded Traveller at the Inn Yaralı Yolcuya Han'da Hizmet Eden İyi Samiriyeli	Giovanni Battista Langetti	17. YY	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
6	The Little Nurse Küçük Hemşire	Jacobus Vrel	X	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
7	The Treatment of Wounded Soldiers in a Ward of a Hospital Bir Hastane Koğuşunda Yaralı Askerlerin Tedavisi	Benjamin Zix	Yaklaşık 1805-1811	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
8	Florence Nightingale as the Lady with the Lamp Florence Nightingale Lambalı Kadın rolünde	J. Butterworth (active 1839–1854) (attributed to)	X	Savaş Dönemi Temsili
9	The Mission of Mercy: Florence Nightingale receiving the Wounded at Scutari Merhamet Misyonu: Florence Nightingale'in 1857'de Üsküdar'da Yaralıları Kabulü	Jerry Barrett	1857	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
10	A Nurse at a Sickbed Hasta Yatağında Bir Hemşire	Werner Zehme	1897	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
11	Our Village Nurse Köyümüzün Hemşiresi	Hubert von Herkomer	1892	Kadının Şefkat ve Bakım Rolü Temsili
12	Mary Jane Seacole, née Grant Mary Jane Seacole, kızlık soyadı Grant	Albert Charles Challen	1869	Savaş Dönemi Temsili
13	Mary Seacole (1805–1881)	Martin Jennings (b.1957) and Pangolin Editions (founded 1985)	2016	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
14	Mary Seacole	Greg Bunbury	2020	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
15	Nurse Edith Cavell (1865-1915) Hemşire Edith Cavell (1865-1915)	Raymond Lynde	X	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
16	First World War: The German Navy Attacking Allied Nursing Birinci Dünya Savaşı: Alman Donanması Müttefik Hemşirelik Binasına Saldırıyor	Louis Raemaekers	1918	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
17	Nurse, Wounded Soldier and Child Hemşire, Yaralı Asker ve Çocuk	William Hatherell	1915	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
18	Red Cross or Iron Cross? Kızılhaç mı Demirhaç mı?	David Wilson ve WFB'nin posteri	1914-1918	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
19	In Hospital in England İngiltere'deki Hastanede	Claude Allin Shepperson	1917	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
20	Le Havre: Nurse Billam and Sister Currier Le Havre: Dadı Billam ve Rahibe Currier	John Lavery	1919	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
21	Nurses Sitting around a Table Hemşireler Bir Masanın Etrafında Oturuyor	Hilda Davis	1941	Hemşirelik ve Feminizm
22	VAD Nurse VAD Hemşiresi	Rosemary Rutherford	1940	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
23	Street Scene with Nurse Hemşireli Sokak Sahnesi	Eric Atkinson	1955	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
24	St John Ambulance Brigade Officer and Nurse St John Ambulans Tugayı Görevlisi ve Hemşiresi	Anna Katrina Zinkeisen	1955	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
25	Miss Margaret Jane Smyth, CBE, OBE Bayan Margaret Jane Smyth, CBE, OBE	Laura Knight	1956	Savaş ve Kriz Dönemlerinde Hemşirelerin Sanattaki Temsili
26	A Medical Drama: A Film Director Talks to Actors Playing a Surgeon, a Nurse and a Patient Tıbbi Bir Drama: Bir Film Yönetmeni, Bir Cerrahı, Bir Hemşireyi ve Bir Hastayı Oynayan Oyuncularla Konuşuyor	John Heseltine	Yaklaşık 1975-1980	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
27	Vivienne Reid, Theatre Staff Nurse Vivienne Reid, Tiyatro Hemşiresi (resim açılmıyor)	Mark Moynihan	2007	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri
28	It's Better To Give Than to Receive Vermek Almaktan Daha İyidir	Tim Hunkin	2003	Modern Hemşirelik İmgesi ve Günümüz Sanatındaki Yeri

Resim-2. Beş başlık altında toplanmış hemşire resimleri tablosu

Resim-3. Irene Welburn, Hemşire Brown (*Nurse Brown)*, Wolverhampton Art Gallery *https://artuk.org/discover/artworks/nurse-brown-20912* (URL-2).

1910 doğumlu İngiliz sanatçı Irene Welburn'ün 1956 yılında yaptığı Hemşire Brown adlı bu tablodaki figürün ne olduğu bilinmemekle beraber arkadaşı olma ihtimali yüksektir. "Sadece ırk ayaklanmaları ve ayrımcılığın olduğu bir çağda genç bir siyahi kadını tabloda görmek bir yana aynı zamanda kadının ellerinin çok sıra dışı görünmesi de şaşırtıcıdır" (Andrews, 2023) Resimdeki hemşirenin ellerini kadın genital organına benzer biçimde tutuyor olması göz önüne alındığında resimde pasif bir feminizm hissedilmektedir. (Resim.3)

Resim-4. Keith Holmes, Kırmızılı Hemşire (*Nurse in Red*), Science Museum https://artuk.org/discover/artworks/nurse-in-red-179852 (URL-3).

1944 yılı Richmond, Yorkshire doğumlu Keith Holmes isimli sanatçının 1991-1993 yılları arasında yapmış olduğu Kırmızılı Hemşire (Nurse in Red) portresinde arka planda bulunan ekipman, hemşirenin sakin yüz tipi ile otoriter duruşu, bu alanda artan profesyonelleşmeyi başarılı bir şekilde göstermektedir. (Resim.4) Eldivenli eliyle çerçevenin ilerisini gösterirken ise hem otoritesini hem de uzmanlığını etkileyici bir şekilde ortaya koymaktadır (Wallentine, 2023). Bu portre modern hemşirelik imgesinin ve günümüz sanatındaki yerine güzel bir örnek olarak gösterilebilir.

Resim-5. Virginia Powell, Bir Hemşirenin Ameliyat Sonrası Hastayı İzlemesi ve Not Alması (A Nurse Monitoring a Patient after an Operation and Taking Notes), Wellcome Collection https://artuk.org/discover/artworks/a-nurse-monitoring-a-patient-after-an-operation-and-taking-notes-239560 (URL-4).

1945 doğumlu Virginia Powell'ın 1990'ların ortalarında yapmış olduğu Bir Hemşirenin Ameliyat Sonrası Hastayı İzlemesi ve Not Alması (A Nurse Monitoring a Patient after an Operation and Taking Notes) adlı çizimi (Resim.5) hemşireliğin teknoloji ve eğitimle olan ilişkisini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Hemşire, oksijen maskesi takan bir hastanın yanında oturarak, ameliyat sonrası hastanın durumunu takip etmektedir (Wallentine, 2023). Çizimin, kadının şefkat ve bakım rolünü yansıttığı düşünülmektedir.

Resim-6. Louis Raemaekers, Denizaltı ve Kızıl Haç (The submarine-hun and the Red Cross), https://wellcomecollection.org/works/zrmmkn6a (URL-5).

Louis Raemaekers (1869–1956)'ın Denizaltı ve Kızıl Haç resmi Birinci Dünya Savaşı sırasında Alman Donanmasının müttefik hemşirelik kamplarına saldırmasını konu alıyor. (Resim.6) Kağıt üzerine siyah ve kırmızı tebeşir ile yapmış olduğu çizimi aslında 26 Şubat 1918 tarihinde Alman denizaltısı UC-56'nın Lundy Adası açıklarında HMS 'Glenart Castle' hastane gemisini batırdığı ve yaklaşık 150 kişinin ölümüne sebebiyet verdiği torpido saldırısını betimlemektedir. Üzerinde 'Deutsche Marine' yazan bir denizci şapkası takan bir iskelet tarafından kolunda Kızıl Haç kol bandı bulunan bir hemşirenin suyun altında boğazlanması anlatılmaktadır (The Times, 1998). Hemşirelerin savaş ve kriz dönemlerindeki temsiline örnek olan bir çizim olduğu görülmektedir.

Resim-7. Anna Katrina Zinkeisen, St Mary's First Aid Post by Candlelight (St Mary's İlk Yardım Yazısı Mum Işığında), https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/38943 (URL-6).

1901 doğumlu Anna Katrina Zinkeisen isimli sanatçının St Mary's First Aid Post by Candlelight (St Mary's İlk Yardım Yazısı Mum Işığında) isimli 1941 yılında yapmış olduğu tuval üzerine yağlı boya tablosunda bir tıp merkezinin iç mekanını tanımlayan bir sahne gözlemlenmektedir. (Resim.7) Odanın çevresinde, beyaz üniformalı bir dizi hemşire yer almakta ve odanın ortasında ameliyat masasında yatan bir hastanın başında bir doktor bulunmaktadır. Sol tarafta, cam kavanozlarla dolu raflar yer almakta, alt ve orta kısımlarda ise tıbbi aletlerle donatılmış masalar bulunmaktadır (URL-6). Savaş dönemi hemşire imgesi temsilini yansıtan bir tablodur.

Resim-8. William Hatherell, Nurse, Wounded Soldier and Child Hemşire (Yaralı Asker ve Çocuk), https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/12369 (URL-7).

1855 doğumlu William Hatherell tarafından yapılmış olan Nurse, Wounded Soldier and Child (Hemşire, Yaralı Asker ve Çocuk) isimli resim savaş ve kriz dönemlerinde hemşirelerin sanattaki temsiline örnektir. (Resim.8) Resimde üç figür ön planda yer almakta olup, ortada bir Kızılhaç hemşiresi bulunmaktadır. Sağ tarafında, koltuk değneği kullanmakta ve başında bandaj bulunan yaralı bir asker, hemşirenin koluna yaslanmakta; sol tarafında ise kırmızı elbiseli küçük bir çocuk, hemşirenin eteğine tutunmuş durumdadır. Hemşirenin eli ise güven verici bir biçimde çocuğun omzundadır. Arka planda ise bir binanın yıkıntısı gözlemlenmektedir (URL-7).

Resim-9. John Heseltine, Tıbbi Bir Drama: Bir Film Yönetmeni, Bir Cerrah, Bir Hemşire ve Bir Hastayı Oynayan Oyuncularla Konuşuyor (A Medical Drama: A Film Director Talks to Actors Playing a Surgeon, a Nurse and a Patient), Wellcome Collection https://artuk.org/discover/artworks/a-medical-drama-a-film-director-talks-to-actors-playing-a-surgeon-a-nurse-and-a-patient-125986 (URL-8).

1923 doğumlu John Heseltine ait yaklaşık olarak 1975 ile 1980 yıllarında yapmış olduğu düşünülen Tıbbi Bir Drama: Bir Film Yönetmeni, Bir Cerrah, Bir Hemşire ve Bir Hastayı Oynayan Oyuncularla Konuşuyor (A Medical Drama: A Film Director Talks to Actors Playing a Surgeon, a Nurse and a Patient) isimli resim, Sidney Sheldon'ın 1976 yılında kaleme aldığı "A Stranger in the Mirror" adlı romanının 20. bölümünden bir sahneyi anlatmaktadır. (Resim.9) Oyuncu Jill Temple, dizide hemşire rolünü üstlenirken başrol oyuncusu Rod Hanson ise cerrah karakterini canlandırmaktadır (URL-8). Resim modern hemşirelik imgesinin artık romanlardan uyarlanan dizilerde de yer aldığını gösteren günümüz sanatındaki yerine örnektir.

Resim-10. Jacobus Vrel, The Little Nurse (Küçük Hemşire), https://artuk.org/discover/artworks/the-little-nurse-142900 (URL-9).

1630 yılı doğumlu Jacobus Vrel isimli sanatçı hakkında imzalı birkaç eser dışında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Sanatçının ne zaman yaptığı tam olarak bilinmeyen The Little Nurse (Küçük Hemşire) isimli yağlı boya tablosunun üç farklı versiyonunun daha varlığı bilinmektedir. (Resim.10) Bu tablolar; Anvers'teki Museum voor Schone Kunsten'de, Los Angeles'taki J. Paul Getty Müzesi'nde ve San Diego Sanat Müzesi'nde yer almaktadır. Eserin tarzı sade ve yalın bir yapıya sahiptir. Tabloda ki küçük hemşirenin yatan kişiye karşı kendisini vefa duygusuyla karışık borçlu gibi hissettiği düşünülmektedir (URL-9).

Resim-11. J. Butterworth, Florence Nightingale Lambalı Kadın rolünde (Florence Nightingale as the Lady with the Lamp)
https://artuk.org/discover/artworks/florence-nightingale-as-the-lady-with-the-lamp-125797 (URL-10).

Yukarıdaki resim (Resim.11) J. Butterworth (1839–1854) tarafından yapılmış olan Florence Nightingale Lambalı Kadın rolünde (Florence Nightingale as the Lady with the Lamp) isimli yağlı boya tablosudur (URL-10). Tabloda "Lambalı Kadın" olarak da bilinen Florence Nightingale 'in elindeki lambasıyla hasta yatağında yatmakta olan yaralılara bakım vermekte olduğu görülmektedir. Kendisi bir savaş dönemi kahramanı sayıldığı için resim, savaş dönemi hemşirelik imgesine örnek olarak verilebilir.

SONUÇ

Kadınların, insanlığın yaratıldığı ilk zamanlardan itibaren seyirlik bir nesne olarak görülmesiyle beraber kadın figürünün sanata yansıması da zaman içerisinde değişmiştir. Bu değişim özellikle savaş zamanlarında Florence Nightingale ve Safiye Hüseyin Elbi gibi topluma mal olmuş kişilerin varlığıyla daha da ön plana çıkan hemşirelik mesleği sayesinde sanata hemşire imgesi olarak yansıtılmıştır.

Kadın figürünün toplumsal değişikliklerle beraber geçmişten günümüze kadar devamlı olarak yeni etiketler kazanarak değişmesi gibi sanatta hemşire imgesi de yeni boyutlar kazanmıştır. Sanatta hemşire imgesi, tarih boyunca değişen toplumsal değerlerin ve olayların bir yansımasıdır. Hemşirelerin hem kahraman hem de bakıcı olarak betimlenmesi, onların toplum içindeki rollerini ve bu rollerin sanata yansıyan etkilerini anlamak için önemli bir perspektif sunar. Bu imgeler hem hemşirelik mesleğinin toplumdaki yerini hem de sanatın toplumsal olayları yansıtma gücünü vurgulamaktadır. Sanatın toplumsal olayları yansıtma gücü sayesinde hemşirelik mesleği sanata farklı farklı imgelerle yansımıştır.

Yeri geldiğinde savaş zamanlarında ya da afet gibi durumlarda şefkat, merhamet ve uzatılan yardım eli görevini üstlenirken, kadınların hor görüldüğü ve insani haklarının dahi hiçe sayıldığı durumlarda feminist yönü ağır basan sanatçılar tarafından feminizme konu olacak şekilde yansıtılmıştır.

KAYNAKÇA

Akkaya, T. (2014). Akademik ve Disiplinler arası Yeni Sanat Eleştirisi Kuramı. Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.

Altıntaş, A. (1998). "Türkiye'de Hemşireliğin Başlangıcı", N. Yıldırım (ed.). İçinde *Sağlık Alanında Türk Kadını, Cumhuriyet'in ve Tıp Fakültesi'ne Kız Öğrenci Kabulünün 75. Yılı*. (s.372-441). Novartis: İstanbul.

ANA (American Nurses Association). (2015). Nursing: Scope and standards of practice (3rd ed.). ANA Publications. https://www.nursingworld.org/practice-policy/scope-of-practice/

ANDREWS, m. (2023) *Wolverhampton playwright appeals for help to seek mystery behind painting,* Watch and shots. (erişim tarihi 15.01.2025)
https://www.expressandstar.com/news/local-hubs/wolverhampton/2023/11/24/wolverhampton-playwright-appeals-for-help-to-seek-mystery-behind-painting/

Babila, M. H. A. (2016). Eski Mısır'da Kadın. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), 130-143.

Birol L. (2004). Hemşirelik Süreci-Hemşirelik Bakımında Sistematik Yaklaşım. 6.Baskı Etki Matbaacılık: İzmir.

Damalı, A. (2003). Sosyal yardım pulları: Osmanlı, Türkiye. İstanbul. Nilüfer Damalı Eğitim Kültür ve Çevre Vakfı: İstanbul

Derin Işıkören, N. (2016). Kadın İmgesi ve Tarih Boyu Değişimi. Sanat ve Tasarım Dergisi(16), 115-131. https://doi.org/10.18603/std.45138

Dossey, B. M. (2010). Florence Nightingale: A 21st-century nurse. Nursing Science Quarterly, 23(3), 211-215. https://doi.org/10.1177/0894318410371856

Emiroğlu, O.N. (2000). Sağlık Personelinin ve Toplumun Hemşirelik İmajı. Hemşirelik Araştırma Dergisi, 2(1), 9-18.

Ergül Ş, Bayık A. (2004). Hemşirelik ve manevi bakım. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 8 (1):37-45.

Eşer, İ., Orkun, N., Çetin, P., (2017). Hemşirelik İmajı ve 1950'li Yıllarda Bir Seri İlan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 10 (4), 275-278.

Gören, Ş. Y., & Yalım, N. Y. (2016). Hemşirelik Tarihinde Bir Öncü "Safiye Hüseyin Elbi". Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 6(2), 38-45.

Görgülü, E. (2017). Fotoğraf Sanatında Cinsiyet Olgusunun Kadın İmgesi Üzerinden Değerlendirmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (1), 78 – 88 ISSN: 1302-6879.

ICN (International Council of Nurses). (2021). Definition of nursing. Retrieved from https://www.icn.ch

Jenner CA. (1997). The art of nursing: a concept analysis. Nursing Forum, 32 (4), 5-11 https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.1997.tb00970.x

Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N., & Özcan, A. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 18(2), 108-144. https://doi.org/10.18490/sad.58405

Kalabalık H. (2011). Ebe ve Hemşirelerin İdare Hukuku Açısından Sorumluluğu / III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010 Ankara - 1.Basım - Ankara: Ankara Barosu, 2011. - Sayfa 332-406 – Günlük. ISBN:000-9116

Karayaman, M. (2008). Kırım Harbinde Sağlık Hizmetleri (1853-1855). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2), 59-75. https://doi.org/10.12780/UUSBD30

Kaya Karaduman, B. (2023) "Sanat Tarihinde Kadın Bedeninin Değişen İmgesi". İdil, 111 (Kasım): s. 1867–1876. doi: 10.7816/idil-12- 111-08

Keleş, Y. (2015). İnsan Kaynakları Yönetiminin Tarihi Gelişimi. E. Pelit (Ed). içinde *Turizm İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi* (s. 17-43). Ankara: Grafiker Yay.

Özdemir, G. (2023). Resim sanatında kahramanlık anlayışı ve yüceltilmiş kahraman imgeleri. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi(32), 1016-1029. https://doi.org/10.29000/rumelide.1252855

Özdil N, Elal B, Baykal Ü. (2022) 1912-1958 yılları Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu pullarında kullanılan hemşire imgesinin toplumsal kadın algısına etkisi: Doküman incelemesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi.9(2):200-216.

Sankır, H. (2010). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin "Kadın Sanatçı Kimliği"nin Oluşum Sürecine Etkileri, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, 13, 1- 26.

Satır, M. (2012). Resimde Kadın İmgesi. [Yayımlanmış Doktora tezi] Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Sümbüloğlu, V., Özcanarslan, F., Gürhan, N. (1987). Ortaokul ve Lise Son Sınıf Kız Öğrencilerine Göre Kadınlar İçin İdeal Meslek Olarak Hemşirelik. Türk Hemşireler Dergisi, 4(37), 36-41.

Taylan, S. (2009) Özerklik İlkesi Çerçevesinde Hemşirenin Bağımsız Rolleri, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana

Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., & Aştı, T., (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi , vol.4, no.1, 167-173.

Velioğlu P. (1994). Hemşireliğin Düşünsel Temelleri. Alaş Ofset: İstanbul.

Watson, J. (2008) Nursing: The Philosophy and Science of Caring. Revised Edition, University Press of Colorado, Boulder.

Yazgın, Y. (2019). Kuzey Kıbrıs'ta Kadın Ressamların Resimlerinde Kadın İmgesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), 185-200.

Yazıcı, İ. (1997). Kitle İletişiminde İmaj Kuramsal Bir Yaklaşım, (1. Basım), İstanbul, Bilim Yayınları, s. 17.

Yazıcı, K. (2014). Tarih öğretiminde posta pullarının kullanılabilirliğine bir örnek "100 posta pulu ile Türk tarihinden bir kesit-1863-1950 yılları arası". Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi,(Prof. Dr. Refik TURAN Özel Sayısı), 5(16), 176-199

WALLENTINE, a. (2023) *Visions of Nursing*. (erişim tarihi 16.01.2025)
https://issues.org/visions-nursing-wallentine/

('Hastane gemisi battı. Bir Kızıl Haç rezaleti daha, 144 kişi kayıp.', The Times, 28 Şubat 1918, s. 7).

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1 https://www.mutualart.com/Artwork/Portrait-of-a-Red-Cross-Nurse--circa-191/18BD689FE6ABD0ABF539D305A78345F0

URL-2 *https://artuk.org/discover/artworks/nurse-brown-20912* (erişim tarihi 17.01.2025)

URL-3 https://artuk.org/discover/artworks/nurse-in-red-179852 (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-4 https://artuk.org/discover/artworks/a-nurse-monitoring-a-patient-after-an-operation-and-taking-notes-239560
URL-5 https://wellcomecollection.org/works/zrmmkn6a (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-6 https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/38943 (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-7 https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/12369 (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-8 https://artuk.org/discover/artworks/a-medical-drama-a-film-director-talks-to-actors-playing-a-surgeon-a-nurse-and-a-patient-125986 (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-9 https://artuk.org/discover/artworks/the-little-nurse-142900 (erişim tarihi 17.01.2025)
URL-10 https://artuk.org/discover/artworks/florence-nightingale-as-the-lady-with-the-lamp-125797 (erişim tarihi 17.01.2025)

REF : Akademik Teşvik 25/10/2025

İLGİLİ MAKAMA

15. ULUSLARARASI MARDİN ARTUKLU BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ 04-07 Ekim 2025 tarihleri arasında Mardin/ Türkiye'de 21 farklı ülkenin (Türkiye-87, Diğer Ülkelerden-104) akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,
Saygılarımla

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK
Head of Conference

Evrak Tarihi ve Sayısı: 18.09.2025-308946

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı
Personel İşleri ve Özlük İşleri Birimi

2025 AİLE YILI

Sayı : E-64446339-209.03-308946 18.09.2025
Konu : Bilim Danışma Kurulu İçin Görev Talebi

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 18.09.2025 tarihli ve E-69864937-209.03-308448 sayılı yazınız.

Fakültemiz Beslenme ve Diyetetik Bölümü öğretim elemanlarından Dr. Öğr. Üyesi Filiz AYGÜN ERTÜRK'ün, İKSAD tarafından desteklenen ve 04-07 Ekim 2025 tarihlerinde Mardin'de düzenlenecek olan "15. ULUSLARARASI MARDİN ARTUKLU BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ" başlıklı kongrede düzenleme ve bilim danışma kurullarında görev almak istediğine dair talebi Dekanlığımızca değerlendirilmiş ve uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Engin ŞAHİN
Dekan V.

Dağıtım:
Gereği:
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Filiz AYGÜN ERTÜRK
(Doktor Öğretim Üyesi)

Bilgi:
Beslenme ve Diyetetik Bölümü Başkanlığına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu :BSDB2JFU4B Pin Kodu :87362 Belge Takip Adresi : https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5264&eD=BSDB2JFU4B&eS=308946
Kep Adresi:bayuni@hs01.kep.tr
Bilgi için: Dursun DURMAZ
Unvanı: Memur

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.